

I.

Zpráva o situaci v oblasti migrace ke dni 30. září 2016

Tento materiál byl vytvořen Ministerstvem vnitra v rámci plnění usnesení vlády ze dne 12. října 2015 č. 824, kterým se mění usnesení ze dne 29. července 2015 č. 621, o Strategii migrační politiky České republiky a Komunikační strategii České republiky k migraci. Členům vlády je zpráva předkládána každých 14 dní a poskytuje jim aktuální informace vztahující se k období uplynulému od předložení poslední zprávy.

1. Situace v České republice

Pokračující migrační vlna se i v druhé polovině září 2016 vyhýbá České republice, na jejím území jsou ve spojitosti s migrační krizí zjišťováni pouze jedinci či malé skupiny migrantů.

V období od 16. do 30. září 2016 bylo v České republice evidováno celkem 49 žádostí o mezinárodní ochranu. Nejvíce žádostí o mezinárodní ochranu podali státní příslušníci **Ukrajiny**, konkrétně **17 žádostí**. Dalšími v pořadí byli žadatelé z **Arménie (7)** a **Afgánistánu (5)**.

V rámci tranzitní nelegální migrace bylo od počátku posílených opatření vyhlášených dne 17. června 2015 do konce sledovaného období zjištěno **3 758 osob**. V období od 16. do 30. září 2016 bylo zjištěno **19 případů tranzitní nelegální migrace**. Mezi zjištěné jedince patřili občané **Sýrie (10)**, **Afgánistánu (5)**, **Iráku (3)** a **Ugandy (1)**. K 10 zjištěním došlo ve Středočeském kraji a k 9 v Jihomoravském kraji. Ve sledovaném období bylo mezi příchozími zjištěno 6 žen a 8 dětí do 15 let. Většina zjištěných osob cestovala do Německa.

V zařízeních pro zajištění cizinců pobývalo k 30. září 2016 celkem 71 osob. V ZZC Bělá pod Bezdězem bylo k tomuto datu zajištěno 20 jedinců, v ZZC Vyšní Lhoty 8 jedinců a v ZZC Drahonice 43 jedinců. Mezi hlavní zajištěné státní příslušnosti v českých ZZC momentálně patří **občané Ukrajiny (28)**, **Sýrie (10)**, **Vietnamu (5)**, **Nigérie (5)** a **Íránu (4)**. V současné době se v českých ZZC nachází 11 žen a 6 dětí a mladistvých (ZZC Bělá pod Bezdězem).

2. Situace v Evropské unii

Řecko a vývoj na západo-balkánské migrační trase

Stav na západo-balkánské migrační trase je v návaznosti na **společné prohlášení členů Evropské rady a tureckého premiéra** z 18. března 2016 a na její faktické uzavření již několik měsíců takřka neměnný. Dohoda mezi EU a Tureckem se obecně těší podpoře členských států, avšak v její provádění stále existuje několik křehkých faktorů. Přijatá opatření mají za následek **výrazné snížení počtu příchozích migrantů z Turecka do Řecka**, kdy denní průměr se stabilně pohybuje pod hranicí 100 osob. Určitý progres je možno zaznamenat i u přesídlování v rámci schématu 1:1, kdy k 30. září **došlo k přesídlení celkem 1668 syrských uprchlíků z Turecka do členských států EU**, avšak problematické a neefektivní nadále zůstává navracení osob z Egejských ostrovů – k 30. září **bylo navraceno pouhých 578 osob** (z toho pouze 53 Syřanů). Neefektivita tohoto mechanismu je způsobena především povinností vyplývající z evropského azylového *acquis* posoudit žádost o azyl všech osob, které o ni na řeckých ostrovech požádají. Žadatele tak nelze vrátit zpět do konečného vyřízení jejich žádosti (včetně odvolání). Křehkou součástí dohody je dále **podmínka vízové liberalizace**, u které turecká strana předpokládá splnění do konce tohoto roku. Evropská komise v třetí zprávě o pokroku dosaženém v realizaci provádění EU-turecké dohody ze dne 28. září vyjádřila podporu úsilí Turecka ke splnění zbývajících kritérií vedoucích k liberalizaci a uvedla, že se již s Tureckem dohodla na pokračování dialogu v této oblasti s cílem nalézt praktická řešení pro spolupráci a pokrok. Několik členských států se však v návaznosti na vnitropolitické dění po neúspěšném červencovém puči

k věci staví velice distancovaně, a proto se nedá vyloučit případná blokáce z jejich strany. Z celkového příslibu 3 mld. EUR Evropská komise v rámci **nástroje pro uprchlíky v Turecku** již alokovala 2.239 mld. EUR pro období 2016-2017 (do současné doby bylo vyplaceno celkem 467 mil. EUR).

Uzavření západo-balkánské trasy, neefektivita navracení migrantů a pomalé provádění relokací **vytváří trvalý tlak na Řecko**, které na svém území hostí přes 60 000 migrantů (dle statistik IOM). Situace je kritická především na řeckých ostrovech, kde nejsou vytvořeny dostatečné ubytovací kapacity, což se, mimo jiné, negativně podepisuje především na bezpečnosti situaci v hotspotech. K 30. září pobývalo na ostrovech 14 053 osob při kapacitě pouhých 7 450 míst. Řecká strana se celkovou situací snaží řešit prostřednictvím přijetí nejrůznějších opatření, vč. nové legislativy. V posledních měsících tak došlo k celkovému navýšení přijímací kapacity, došlo k přijetí nového personálu azylové služby, zřízeny byly nové odvolací výbory v návaznosti na potřebu urychlení provádění prohlášení EU-Turecko, vláda představila plán na přesun nejzranitelnějších skupin uprchlíků z ostrovů na pevninu, apod. Tato celková snaha se však stále potřebně nepromítá v praxi a některé nedostatky tak stále přetrvávají. Od začátku roku **do 30. září byl do Řecka zaznamenán příchod celkem 166 824 osob (statistika UNHCR)**.

V důsledku uzavření řecko-makedonské hranice a prohlášení EU-Turecko došlo též **ke zvýšenému migračnímu tlaku na hranici Turecka s Bulharskem**. To již požádalo Frontex o poskytnutí potřebných expertů. Další alternativní trasy pro migraci přes Albánii jsou (zejména díky špatné přístupnosti) využívány spíše sporadicky.

Itálie a vývoj na centrální středomořské trase

Zatímco na východní středomořské trase došlo v uplynulých měsících k výraznému snížení počtu příchozích, **situace na centrální středomořské trase (s Itálií jako vstupním bodem) zůstává v porovnání se stejným obdobím roku 2015 velice podobná**. Jako nejčastější bod pro vyplutí z Afriky nadále zůstává Libye, avšak stále častěji se objevují i případy vyplutí z Egypta či Alžírsku, ke kterým dle agentury Frontex s ohledem na tamní politickou a ekonomickou situaci může docházet stále častěji. Denní průměr přípluvších osob za poslední měsíc přesáhl hranici 550 osob, od začátku roku **do 30. září se dohromady jedná o 131 860 osob (dle statistik UNHCR)**. Nejpočetněji jsou zastoupeny národnosti ze subsaharské Afriky, zejména občané Nigérie, Eritrey, Súdánu, Gambie a Pobřeží slonoviny.

Evropská komise a Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ) chtějí problematiku adresovat vytvořením **partnerství s třetími zeměmi** (zejména právě s africkými), kdy otázka migrace by se měla stát klíčovým tématem dialogu. ESVČ ve spolupráci s Komisí a za přispění členských států v současné době pracuje na tzv. kompaktech se čtyřmi klíčovými zeměmi původu migrace (Nigérie, Mali, Senegal, Etiopie) a jednou zemí transitu (Niger). Konkrétní výsledky snažení však doposud nelze identifikovat.

Setkání na nejvyšší úrovni

Dne 16. září 2016 hostila Bratislava neformální summit 27 členských států. Výstupem jednání se stala tzv. Bratislavská cestovní mapa, ve které představitelé shrnuli v několika oblastech cíle a konkrétní nástroje jak jich dosáhnout. V oblasti migrace a ochrany vnějších hranic označili za nejdůležitější přijmout opatření, která nedovolí opakování nekontrolované migrace z loňského roku a zajistí plnou kontrolu vnějších

hranic EU. Obecně vyzdvihla potřebu pracovat na konsensu členských států v oblasti migrační politiky. Těchto cílů by EU měla dosáhnout prostřednictvím plné implementace prohlášení EU-Turecko, podporou zemí západního Balkánu, podporou států nacházejících se na první linii (zejména okamžitou pomocí Bulharsku), spuštěním Evropské pohraniční a pobřežní stráže, vytvořením migračních kompaktů s třetími zeměmi či další prací na vytvoření širšího konsensu napříč EU v oblasti dlouhodobé vize migrační politiky (včetně debaty o odpovědnosti a solidaritě).

Dne 24. září se ve Vídni uskutečnil summit představitelů zemí ležících podél západo-balkánské migrační trasy za účasti předsedy Evropské rady Donalda Tuska a komisaře Dimitrise Avramopoulose. Hlavními tématy setkání se stala diskuse o implementaci společného prohlášení EU-TR (včetně podmínky vízové liberalizace), redistribuční mechanismus či personální posílení operací Frontex (počínaje dostáním závazku nominace expertů z jednotlivých členských států). Účastníci se dále vyslovili pro rychlejší implementaci smluv inspirovaných spoluprací s Tureckem – jako klíčové označili africké země (Egypt a Nigérie), Pákistán a Afghánistán.

Legislativní návrhy

Evropská komise vydala dne 4. května 2016 návrhy novely **dublinkého nařízení**, nařízení k databázi **EURODAC** a návrh nařízení posilujícího mandát **Evropské podpůrného azylového úřadu (EASO)**. Následně v červenci Komise představila, tzv. **druhý azylový balíček**, kde mj. navrhla legislativu ustavující společný rámec EU pro přesídlování a představila tři legislativní návrhy, které mají posílit integraci azylových pravidel. Komise navrhla nahradit směrnici o azylovém řízení a kvalifikační směrnici nařízeními. Dále hodlá provést revizi směrnice o podmínkách přijímání žadatelů o azyl. Všechny legislativní návrhy jsou v této době diskutovány na pracovních skupinách Rady.

Kontroly na vnitřních schengenských hranicích

Dále trvá dočasné znovuzavedení kontrol na některých úsecích vnitřních schengenských hranic (Francie do 26. ledna 2017 (vyhlášený stav nouze); Švédsko a přidruženého Norska do 11. listopadu 2016; Dánsko, Německo a Rakousko do 12. listopadu 2016) na základě článku 29 Schengenského hraničního kodexu podle doporučení Rady z 12. května 2016. Evropská komise ve své hodnotící zprávě ze dne 28. září deklarovala, že kontroly probíhají v souladu s podmínkami, ale nikterak neodtajnila, zda budou moci státy kontroly na vnitřních hranicích držet i po uplynutí stanovené šestiměsíční doby.

3. Relokace a přesídlování

3. 1. Přesídlování – aktuální informace

Jedním z opatření přijatých v rámci společné dohody EU a Turecka pro řešení migrační krize je také přesídlovací mechanismus syrských uprchlíků z Turecka do EU, a to především princip 1:1 (za každého Syřana, který bude vrácen do Turecka z řeckých ostrovů, bude jiný Syřan přesídlen z Turecka do EU). K přesídlování využijí členské státy primárně své dosud nesplněné závazky, jež učinily 20. července 2015 (aktuálně zbývá přesídlit do EU na základě tohoto schématu cca 18 000 uprchlíků), případně nevyužitou relokační kvótu – 54 000 osob. V rámci plnění závazků spjatých s dohodou EU – Turecko obdržela Česká republika dne 15. července spisy s daty

o 81 syrských uprchlících v Turecku. V současné chvíli jsou prováděny důkladné bezpečnostní prověrky předložených spisů.

3.2. Relokace v rámci dočasných opatření ve prospěch Itálie a Řecka

Implementace relokací jak z Itálie, tak z Řecka ve všech směrech stále vážne a samotná realizace je velmi pomalá. **K 25. září bylo celkově relokováno 5 558 osob z Řecka a Itálie. Z Řecka** bylo ke dni 25. září 2016 relokováno celkem **4 368 osob**. V období od 12. 9. – 25. 9. 2016 došlo k relokaci 697 osob, z toho 296 do Francie, 109 do Nizozemí, 93 do Španělska, 65 do Portugalska, 63 do Belgie, 43 do Rumunska, 13 do Estonska, 11 do Finska a 4 do Lotyšska. **Z Itálie** bylo ke dni 25. září 2016 relokováno celkem **1 190 osob**. V období od 12. 9. – 25. 9. 2016 došlo k relokaci 132 osob, z toho 80 do Finska, 40 do Švýcarska a 12 do Portugalska.

3.3. Implementace konceptu hotspots v Itálii a Řecku a plány na posílení azylových systémů těchto zemí

V Itálii je oficiálně funkčních 6 hotspotů (Lampedusa, Pozzallo, Trapani, Taranto, Augusta a Porto Empedocle). Řecko v současnosti disponuje 5 funkčními hotspoty (Chios, Lesbos, Leros, Samos a Kos).

V souvislosti s uzavřením dohody EU – TR se však významně změnila úloha hotspotů v Řecku – ty nyní slouží jako zajišťovací uzavřená centra, ze kterých budou všichni migranti vraceni zpět do Turecka (požádají-li o azyl, bude s nimi nejdříve vedeno azylové řízení).

V posledních měsících je také zaznamenáván **soustavný nárůst počtu migrantů, kteří vstupují do EU přes Itálii**. Mnoho z migrantů, kteří do Itálie připlouvají, však **nespadá do relokačního schématu Unie** (osoby, které spadají do relokace z Itálie, jsou především **syrské a eritrejské národnosti**).

V souvislosti s fungováním hotspotů v Itálii a Řecku a implementací dohody mezi EU a TR bylo nominováno celkem 54 českých expertů a proběhlo 37 vyslání za účelem podpory aktivit EASO. **Česká republika je pátou nejaktivnější zemí z hlediska vyslání expertů do služeb agentury EASO působící v hotspotech v Itálii a v Řecku.**¹ Před Českou republikou se umístila pouze Francie, Německo, Nizozemí a Velká Británie. V případě Itálie je Česká republika dokonce druhou nejaktivnější zemí. **Aktuálně působí na žádost EASO 5 expertů Ministerstva vnitra v Řecku a 4 experti v Itálii. Další vyslání se dle potřeb EASO připravují.**

4. Integrace a komunikace

4.1. Nový Státní integrační program (SIP)

Existence Státního integračního programu (SIP) pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících s platností od 1. ledna 2016² má právní oporu v §§ 68 až 70 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

¹ Statistiky porovnávají celkovou délku trvání mise vyslaných expertů v období od 15. 9. 2015 do září 2016.

² Vláda projednala a dne 20. listopadu 2015 schválila usnesení č. 954 o SIP pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou v roce 2016 a v letech následujících s platností od 1. ledna 2016.

Dne 2. února 2016 byla mezi Ministerstvem vnitra a Charitou ČR jako generálním poskytovatelem integračních služeb podepsána smlouva pro rok 2016.³ Charita ČR předala Ministerstvu vnitra od začátku roku 2016 celkem 110 individuálních integračních plánů pro 230 osob podle nových pravidel SIP a zajišťuje formou subdodávek integrační služby na místní úrovni. Systém je navázán na integrační azylová střediska Správy uprchlických zařízení MV a finančně je program zajištěn výše uvedeným usnesením vlády. SIP se týká osob s udělenou mezinárodní ochranou, které přicházejí do České republiky spontánně nebo v rámci přesídlovacího a relokačního schématu. V současnosti se program týká 447 osob, mezi nimiž jsou nejvíce zastoupeni státní příslušníci Ukrajiny, Sýrie, Iráku a Kuby.

Zakázka s názvem „Generální poskytovatel integračních služeb pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou pro období let 2017 - 2019“ má za cíl vybrat na příští tři roky smluvního partnera ministerstva vnitra, který bude zajišťovat implementaci Státního integračního programu (SIP). Jedná se konkrétně o zajištění integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou na lokální úrovni prostřednictvím přímé práce s klientem.

Vláda vyhlášení této zakázky včetně ustavení výběrové komise schválila dne 31. 8. 2016. Nabídky je možné zasílat do 15. 12. 2016 do 9:00.

4.2. Analýza nálad veřejnosti a komunikační aktivity

V souvislosti s aktuální migrační situací probíhá pravidelné informování ve všech oblastech, souvisejících s problematikou migrace. Informační aktivity jsou cíleně zaměřeny na mediální výstupy – TV, rozhlas, noviny, časopisy, propagační materiály.

³ Podle usnesení vlády je až do konce roku 2018 dokončován asistenční integrační program pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou, které vstoupily do programu do konce roku 2015. Jedná se o 338 osob, mezi nimiž mají nejvyšší zastoupení občané Kazachstánu, Ukrajiny, Běloruska a Uzbekistánu.